

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТІВ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

Анотація. У проблемі висвітлюється проблема визначення умов формування громадянської компетентності майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу.

Аннотация. В статье освещается проблема определения условий формирования гражданской компетентности будущих учителей предметов гуманитарного цикла.

Annotation. The problem of determination of terms of forming of civil competence of future teachers of the articles of humanitarian cycle lights up in the article.

Педагогічний досвід засвідчує, що реалізація системи громадянського виховання не може здійснюватися лише засобами одного навчального предмета чи навчального курсу. Оскільки процес громадянського виховання особистості здебільшого зумовлюється як виховною роботою, так і змістовими характеристиками предметів гуманітарного циклу, особливого значення набуває професійна підготовка майбутніх учителів цих навчальних дисциплін до організації громадянської освіти, що передбачає сформованість у них громадянської компетентності.

Державними документами, зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р № 1719. визначено, що до гуманітарних наук належить філософія, історія і філологія [4]. Тому під майбутніми вчителями предметів гуманітарного циклу (ПГЦ) ми розуміємо, насамперед, майбутніх учителів історії, української та зарубіжної літератури, української та іноземної мови.

Слід відзначити, що у педагогічній науці є багато наукових праць, присвячених дослідженню окремих аспектів означеної проблеми. Це, зокрема, питання змісту і умов формування громадянської компетентності особистості; питання формування громадянської зрілості; філософські й соціальні аспекти громадянськості та ролі виховання в її розвитку; питання професійного становлення майбутнього вчителя, зокрема, його підготовки до здійснення громадянського виховання тощо.

Визначимо, що громадянська компетентність майбутнього вчителя предметів гуманітарного циклу є складним, інтегрованим утворенням у цілісній структурі особистості фахівця, складовою його професійної культури та професійної компетентності; результатом оволодіння педагогічною професією; загальною категорією, що уособлює розвиток громадянськості як особистісної якості, яка визначає громадянську й життєву позицію, соціальну зрілість і суспільно корисну діяльність особистості та готовність до ефективного розв'язання нею завдань громадянської освіти у процесі професійної діяльності на основі сформованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей і здібностей.

Компетентнісний підхід передбачає, що громадянська компетентність має бути одним з найважливіших навчальних результатів громадянської освіти (разом з громадянськими цінностями й досвідом громадянської діяльності). Громадянська

компетентність майбутнього вчителя ПГЦ у контексті його професійної підготовки має розглядатися як певний проміжний результат. Він має характеризуватися сукупністю об'єктивних і суб'єктивних передумов для виконання соціальної і професійної діяльності, результатом особистісно-професійного розвитку, який є відображенням відповідності громадянської компетентності суспільним вимогам та фаховим стандартам.

Аналіз наукової літератури дозволяє вважати, що громадянська компетентність майбутнього вчителя ПГЦ формується під впливом певних зовнішніх і внутрішніх умов, усвідомленого чи неусвідомленого сприйняття інформації, залучення до певних видів діяльності[3], [6], [8], [12].

Під педагогічними умовами громадянського виховання вчені розуміють сукупність заходів освітнього процесу, пов'язаних з чинниками, що визначають їхній хід, здійснюють прямий вплив на рівень громадянської вихованості школярів. Таким чином, педагогічними умовами формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ є сукупність організаційних форм, методів, прийомів, засобів координації навчальних і виховних впливів на студентів з метою створення сприятливих можливостей та стимулів для ефективного саморозвитку сукупності професійно-важливих особистісних здібностей та якостей, професійних і громадянських знань, умінь і здатностей і, як наслідок – цілісного професійного і громадянського становлення їхньої особистості.

У науковій літературі, присвяченій розгляду проблеми формування громадянськості [6],[7], сукупності умов пов'язують, як правило, з реалізацією певної моделі, що містить мету, загальні закономірності, принципи, методи, організаційно-педагогічні форми та результати спеціально організованої діяльності суб'єктів навчального і виховного процесу. Формування громадянської компетентності передбачає засвоєння студентом не окремих, відірваних один від одного елементів знань, умінь, навичок і емоційно-ціннісних ставлень, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного визначеного напряму присутня відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер. Це, зокрема, навчальний компонент, що передбачає два центральних завдання: інтелектуальний розвиток особистості та здатність учитися впродовж життя, а також соціокультурний компонент – передбачає здатність жити та взаємодіяти в умовах полікультурного суспільства, керуючись національними, громадянськими та загальнолюдськими духовними цінностями.

Таким чином, основними способами формування громадянської компетентності у майбутніх учителів ПГЦ є громадянська освіта й виховання та спрямована соціалізація у соціокультурному середовищі ВНЗ.

Узагальнення результатів наукових праць та власні дослідження дозволяють виокремити такі закономірності формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ у процесі професійної підготовки:

1. Мета громадянського виховання та освіти студентів залежить від громадянського досвіду. Громадянський досвід – це досвід, що включає знання про громадянські цінності, уміння жити в умовах громадянського суспільства, навички громадянської поведінки.

2. Ефективність громадянського виховання майбутніх учителів залежить від поєднання об'єктивних і суб'єктивних потреб студентів у виборі різноманітних форм і методів громадянської діяльності. Закономірний зв'язок між виховною дією і активною громадянською діяльністю, власною громадянською позицією,

системою відносин з реальною дійсністю зумовлюється тим, що особистісний розвиток людини відбувається тільки завдяки «привласненню» нею громадянського досвіду в різних проявах.

3. Ступінь громадянської активності студентів залежить від застосованої системи стимулювання і мотивації їхньої діяльності. Мотиви діяльності, потреби в громадянсько-цінних вчинках і поведінці становлять внутрішню структуру процесу формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ. Задоволення потреб здійснюється на основі установок, мотивів і ціннісних орієнтацій. У навчально-виховній та громадянській діяльності студент має навчатися орієнтуватися в перевагах педагогічної професії, загальнолюдських та громадянських цінностях. Крім того, готуючись до професійної діяльності, майбутній педагог має оволодіти принципами і методичними правилами поведінки в суспільстві, яких дотримується сам і до яких буде залучати своїх вихованців.

Врахування означених закономірностей та похідних від них принципів громадянської освіти і виховання зумовило створення науковцями моделей формування громадянськості. Зокрема, О. Сухомлинська вважає, що існують три моделі (теорії) формування громадянськості у процесі соціалізації молоді: модель участі (партисипативна); когнітивно-розвивальна; репрезентативна. Безумовно, що ці моделі мають враховуватися у навчальному та виховному процесі ВНЗ як необхідна умова формування громадянської компетентності майбутніх учителів – гуманітаріїв. Крім того, студенти мають бути на певному етапі ознайомлені зі змістом і технологіями реалізації цих моделей у практиці виховної роботи у загальноосвітній школі, що має розглядатися як умова формування когнітивного компонента їхньої громадянської компетентності. Враховуючи, що гуманістична модель їхньої діяльності має охоплювати всі аспекти навчання і виховання, їх різні рівні – організаційний, змістовний, функціональний, комунікативний, зміст згаданих моделей, на наш погляд, має бути покладений в основу вироблення цілісної моделі формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ.

Окрім того, необхідною умовою ефективного формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ є застосування програмно-цільового підходу до їхньої професійної підготовки. Як зазначають науковці, стрижнем його є планування на основі цілепокладання і прогнозування, а засобом реалізації є комплексна цільова програма.

Комплексно-цільова програма формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ, на нашу думку, має поєднувати планування, організацію й управління з розвитком їхніх особистостей на основі врахування мети громадянської освіти та громадянського виховання, передбачати цілеспрямоване вдосконалення його готовності та здатності до громадянської і професійної діяльності на основі варіативного використання методичних рекомендацій, досягнень психолого-педагогічної науки щодо організації педагогічного процесу у вищій школі, розвивального і виховного соціокультурного середовища вищого навчального закладу, залучення студентів до активної практичної діяльності та враховувати чіткі критерії досягнення результатів.

Умовою створення такої програми є цілісний підхід як до професійного розвитку особистості майбутнього вчителя, так і до аналізу змісту професійної педагогічної освіти в Україні.

Оскільки громадянська компетентність виступає своєрідною синтезувальною ключовою компетентністю, що базується на цілій низці предметних і галузевих компетентностей, то завдання створення умов для її становлення не може бути вирішене засобами тільки традиційної громадянської освіти в межах дисциплін і курсів суспільно-політичного циклу. Величезна роль у цьому процесі належить іншим освітнім компонентам, зокрема, фаховим та психолого-педагогічним дисциплінам. Саме тому стандарти в громадянській освіті повинні будуватися на принципово інших засадах і, насамперед, не як стандарти-мінімуми, а як багаторівневі і багатопозиційні стандарти-орієнтири. На сьогодні створити такі стандарти, стандарти нового покоління, не вдалося, тому функції експериментальної комплексно-цільової програми формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ можуть виконувати вдосконалені навчальні плани, в яких відображено зміст і цілі професійної освіти вчителя-гуманітарія через навчальні предмети. При цьому слід врахувати, що з дидактичної точки зору громадянська компетентність може бути подана як перелік напрямків її здобуття майбутніми вчителями у педагогічному процесі ВНЗ.

Узагальнюючи результати власних досліджень, ми вважаємо, що функції узгодження дидактичних, змістовних та методичних впливів різних навчальних дисциплін на професійне і громадянське становлення майбутніх учителів має виконувати навчальний курс “Громадянська освіта”, запровадження якого в практику підготовки бакалаврів є необхідною умовою формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ. Зміст цього курсу є предметом наукової дискусії, його головною характеристикою є інтегративність – поєднання різних гуманітарних дисциплін: соціології, історії, соціальної педагогіки, психології, політології, історії політичних і правових учень, політичної антропології та ін. в органічну єдність, з метою використання їх гуманітарного потенціалу і формування у студентів відповідних знань, якостей і компетенцій. Курс передбачає дидактичну інтеграцію на рівні міжпредметних зв'язків, яка включає змістовний, методичний і організаційний аспекти, а також формування у студентів орієнтирів для самостійного пошуку. Інтеграційний підхід передбачає системне вирішення проблемних питань економічного, соціально-психологічного, політичного, правового й іншого змісту навчальних дисциплін соціально-гуманітарної підготовки.

Саме предмети соціально-гуманітарного циклу (історія України, філософія, іноземна мова, українська мова, соціологія, економічна теорія, політологія, правознавство, етика й естетика) формують у студентів систематичне уявлення про суспільство і безпосередньо спрямовані на становлення громадянських компетенцій. Незалежно від того, чи вибраний наскрізний варіант викладання предметів цього циклу (один предмет, що проходить через весь період навчання), або їх раціональне поєднання за ступенями освіти (предмети послідовно змінюють один одного), ці предмети повинні бути основою системи громадянської освіти, що здійснюється у навчальному процесі. Разом з тим, вони мають бути тісно взаємопов'язаними як з іншими предметами, так і з самостійною навчальною діяльністю студентів, а також з громадською діяльністю у навчальному закладі, бути спрямованими на розвиток якостей громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ.

Слід відзначити, що специфікою професійної підготовки майбутніх учителів предметів гуманітарного циклу є те, що зміст предметів соціально-гуманітарного

циклу значною мірою входить до змісту наукових дисциплін, які складають основу їхньої фундаментальної та науково-предметної (фахової) підготовки (історія України, предмети суспільствознавчого і правознавчого циклу, українська, зарубіжна та вітчизняна філологія). Це створює можливості для інтегрованого використання можливостей навчального процесу під час формування громадянської компетентності. Крім того, слід враховувати такі умови:

1. Цілеспрямований вплив фахових і соціально-гуманітарних дисциплін на формування системи політичних, правових, загальнонаукових компетенцій майбутніх учителів, що становлять основу їхньої громадянської компетентності.

2. Цілеспрямоване формування у майбутніх учителів здатностей до інтегрування елементів громадянської освіти у зміст фахових шкільних предметів у контексті: корекції методів викладання у напрямку діалогізації, інтерактивності і партнерства; формування готовності до сприймання особливостей політологічного розвитку країн світу, суспільно-правових і політико-правових процесів на уроках історії; політичних, правових і громадянських аспектів художніх творів на уроках української та зарубіжної літератури; політико-правових традицій, політичного плюралізму і правової культури на уроках іноземної мови.

3. Використання можливостей фахових і соціально-гуманітарних дисциплін для громадянської освіти майбутніх учителів. Слід враховувати, що під час обговорення і вирішення суспільно значних проблем, пов'язаних з тією або іншою дисципліною, створюються умови для оволодіння громадянською компетентністю і формування відповідних цінностей. Крім того, громадянські компетентності тісно пов'язані з універсальними вміннями і здібностями, які виявляються і в інших сферах життя (у соціальній сфері), тому засвоєння студентами способів і прийомів дослідницької діяльності, пошуку і аналізу інформації, вирішення конфліктів, спілкування, ухвалення рішень, оволодіння навчальними навичками – все це спрямовано на розвиток громадянської компетентності.

Організація ціннісно-сислового сприйняття і освоєння майбутніми вчителями змісту фахових і соціально-гуманітарних дисциплін шляхом використання практично-діяльнісних і творчих методик та технологій навчання, що забезпечує громадянську спрямованість студентів і набуття ними громадянського досвіду (знання про громадянські цінності, уміння жити в умовах громадянського суспільства, навички громадянської поведінки), характеризує взаємозв'язок теоретичних знань, набутих у процесі вивчення навчальних дисциплін, з їх потребою в громадянській діяльності і ціннісними орієнтаціями.

4. Виокремлення в змісті педагогічної підготовки навчальних занять, спрямованих на цілісне формування у майбутніх учителів методологічного розуміння засад громадянської освіти і виховання; знань, умінь і якостей, що утворюють зміст виховної, психологічної, технологічної компетентності. Необхідною умовою реалізації принципу зв'язку освіти з практичною діяльністю та умовою формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ є реалізація у процесі професійної підготовки діяльнісного підходу. Реалізація цього підходу ґрунтується на твердженні багатьох науковців, що конкретні форми прояву громадянської активності, громадянськості як інтегрованої якості особистості, пов'язані з різними формами діяльності.

Діяльнісний підхід дозволяє моделювати освітній процес у ВНЗ з урахуванням потреб майбутньої професійної діяльності студентів, а також зумовлює організацію інтерактивного навчання майбутніх учителів,

цілеспрямованої самостійної активної пізнавальної діяльності [2]. Реалізація діяльнісного підходу до формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ, на нашу думку, потребує дотримання таких умов:

1. Удосконалення існуючих форм і методик професійного навчання шляхом упровадження компетентнісного підходу та проектування фахових і педагогічних навчальних курсів на модульній основі з чітким визначенням мети і змісту громадянського компонента в структурі навчальних курсів. Врахування досвіду європейських країн у контексті Болонського процесу дозволяє стверджувати, що модульне проектування курсів з урахуванням завдань формування громадянської компетентності дозволяє, по-перше, студентам бачити, збільшену частку самостійності в організації навчальної діяльності; викладачам – зосередити свою увагу на досягненні конкретних результатів. По-друге, запровадження модульної технології побудови змісту фахових і педагогічних дисциплін передбачає активні форми навчальної діяльності студентів: семінарські заняття, виконання самостійних творчих завдань, модульного контролю тощо, підвищення ролі і ваги самостійної роботи.

2. Посилення практико-орієнтованої спрямованості занять з майбутніми вчителями, зокрема, з методики викладання фахових дисциплін і педагогіки. У цьому контексті необхідною умовою формування громадянської компетентності майбутніх учителів є оптимізація педагогічної практики, зокрема її спрямованість на громадянське виховання і реалізацію технології педагогічної майстерності, яка дозволяє майбутнім учителям розширювати межі власних знань, умінь, досвіду; надає можливість для самокорекції, корекції; допомагає визначати свої реальні та потенційні можливості щодо реалізації завдань громадянського виховання школярів і бачити можливості власного професійного зростання.

3. Спрямованості науково-дослідної роботи на формування громадянської компетентності. У цьому контексті потребують корекції у напрямку громадянської спрямованості теми курсових та інших кваліфікаційних робіт з фахових та педагогічних дисциплін, запровадження відповідних студентських наукових гуртків та проблемних груп, інших форм самостійної навчально-дослідної роботи студентів.

4. Створення умов та стимулів для громадянської самоосвіти студентів-гуманитаріїв. Оскільки, важливо сформувати у майбутніх педагогів бажання й уміння орієнтуватися в своїй майбутній професійній діяльності на особистість учня – на його можливе сприйняття змісту педагогічної діяльності і самого педагога[5].

У контексті зазначених ідей важливою умовою формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ, на нашу думку, є реалізація проектної технології організації самоосвіти. Це дасть змогу інтегрувати навколо поставленої мети зміст і можливості різних навчальних дисциплін, системно використати ефективні форми самоосвіти майбутніх учителів: вивчення досвіду педагогів-новаторів, роботу над педагогічною темою, участь у науково-практичних конференціях, фестивалях педагогічних ідей, конкурсах педагогічної майстерності, моделювання громадської роботи тощо, а також запровадження у навчальний процес проблемних ситуацій, активізація пізнавальної активності студентів [8].

Необхідно підкреслити, що необхідною умовою й теоретичною основою удосконалення навчального процесу у сучасному ВНЗ є застосування особистісно-орієнтованого підходу до визначення змісту освіти, який забезпечує свободу вибору з метою задоволення освітніх, духовних, культурних і життєвих проблем

особистості, гуманного ставлення до неї, розвиток її індивідуальності та можливостей самореалізації в культурно-освітньому просторі [8].

Тому як умову формування громадянської компетентності майбутнього вчителя ППЦ ми розглядаємо орієнтування педагогічної освіти на особистість студента, на виявлення і розвиток його індивідуальних здібностей і схильностей, професійно визначальних якостей, духовного, інтелектуального і творчого потенціалу, без якого неможливо діяльність сучасного та повноцінна громадянська діяльність.

Діяльність майбутнього вчителя, як і будь-якого індивіда, відбувається в суспільстві, що має різні форми впливу на становлення його особистості. Майбутній учитель-гуманітарій розпочинає професійну підготовку з певним рівнем сформованості громадянської культури. У процесі навчання у вищих навчальних закладах на розвиток його громадянської компетентності впливає не тільки навчально-виховний процес, але й соціокультурне середовище, в якому відбувається соціалізація майбутнього вчителя. Соціалізація як спосіб сприйняття основних атрибутів професійної і громадянської культури є однією з провідних умов формування громадянської компетентності майбутніх учителів ППЦ, способом реалізації принципу інтеркультурності в громадянській освіті [11].

Вважаємо, що умовами ефективного формування громадянської компетентності майбутніх учителів-гуманітаріїв у процесі соціалізації є: 1) спрямованість навчально-виховного і соціокультурного середовища ВНЗ на формування у майбутніх педагогів означеного утворення; 2) гнучкість позиції навчального закладу у виборі пріоритетних форм і методів громадянської освіти і діяльності; 3) створення належних організаційних умов для реалізації громадянської діяльності студентів (студентське самоврядування, демократизм управління тощо).

Окрім цього, умовами ефективного формування громадянської компетентності майбутніх учителів ППЦ є їхня соціальна активність та ціннісний характер соціалізації. Саме в соціальній активності особистісні ставлення людини до дійсності виявляються як її життєві цілі й мотиви включення в діяльність, а мотиви соціальної й професійної активності характеризують на соціально-психологічному рівні її реальні погляди, переконання, відношення, ступінь самоактуалізації.

Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяють розглядати комунікативну компетентність як важливу складову громадянської компетентності майбутніх учителів ППЦ та виокремити соціально-педагогічні умови розвитку цієї професійно-особистісної характеристики майбутніх учителів-гуманітаріїв:

- усвідомлення комунікативної компетентності і культури як самостійної професійної цінності, важливого показника професіоналізму;
- постійне дотримання норм загальнолюдської моралі, правил професійної етики та етикету у спілкуванні з колегами, учнями та іншими людьми;
- наявність гуманістичних комунікативних настанов, інтерес до взаємодії з громадськістю, визнання людської гідності, свободи, особистої самоцінності та законності як першочергових для вибору стратегії спілкування;
- професійна комунікабельність: досконале володіння знаннями, прийомами та навичками професійно-педагогічного спілкування;
- об'єктивна самооцінка та адекватне сприйняття особистості співрозмовника, професійна спостережливність та ін.

Таким чином, створюючи цілісну модель формування громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ, слід враховувати, що змістовне наповнювання її компонентів відбувається внаслідок цілісного особистісно-професійного розвитку майбутнього фахівця, залучення до різних видів діяльності, реалізації сукупності організаційних, педагогічних та соціальних умов. Враховуючи складність досліджуваного утворення та багатофакторність впливів на його формування, ми вважаємо необхідною умовою формування громадянської компетентності майбутніх вчителів ПГЦ реалізацію критеріально-рівневого підходу, який передбачає вивчення феномену за різними критеріями та за різними напрямками, на основі врахування особливостей розвитку всіх структурних компонентів, прояву функціональних властивостей. Це дозволяє нам вважати, що громадянська компетентність має кілька рівнів сформованості відповідно до визначених критеріїв, формується поетапно відповідно до етапів набуття майбутнім вчителем професійних і особистісних компетентностей. Отже, управління формуванням громадянської компетентності майбутніх учителів ПГЦ вимагає педагогічної технології, яка передбачає такі етапи: інформаційно-аналітичний, мотиваційно-цільовий, планово-прогностичний, організаційно-виконавський, контрольно-діагностичний, регулятивно-корекційний, ґрунтується на урахуванні означених вище теоретичних засад та педагогічних умов, враховує, що майбутній учитель-гуманітарій на початку професійної підготовки має певний початковий досвід громадянської діяльності, громадянського досвіду і компетентності.

Література:

1. Вовк Л.П. та ін. Збірник завдань і вправ з педагогіки .- ЧДУ: Черкаси, 2002. – 486 с.
2. Глузман А.В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и опыт исследования: Монография.– К.: Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.
3. Громадянин. Держава. Громадянське виховання. Антологія / Упорядн.: М.П. Рагозін, О.В. Сухомлинська.-Донецьк; Донбас, 2001.-262 с.
4. Збірник нормативно-правових документів з вищої освіти // Укл.: В.Д.Шинкарук, А.В. Кудін, К.М. Левківський та ін./ За заг. ред. С.М.Ніколаєнка.– К., 2007.– 87 с.
5. Зязюн І.А. Філософія сучасної професійної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К.: Віпол, 2000. – С. 11-57.
6. Ігнатенко П.Р., Поплужний В.Л., Косарева Н.І. Виховання громадянина. Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: Навч.-метод. посібник. – К., 1997.
7. Козій М.К. Громадянськість – проблема актуальна та соціально-цінна: Навч.-метод. посібник. – К.: Видавництво НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 276 с.
8. Освітні технології: Навч. - метод. посіб./ За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.
9. Педагогіка: Навчально-методичний комплекс для педагогічного університету/ Укл. Вовк Л.П., Панченко Г.Д., Падалка О.С.та ін. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – 75 с.
10. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Вітвицька,

- Н.Г. Сидорчук, О.М. Спирін, Н.В. Якса та ін. / За заг. ред. проф. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 322 с.
11. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
12. Радул В.В. Соціально-педагогічна зрілість. – Кіровоград: «Імекс ЛТД», 2002. – 242 с.
13. Савченко О.Я. Удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів у контексті модернізації шкільної освіти // Науковий вісник Миколаївського державного університету. – Випуск 12. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Т. 1. – Миколаїв: МДУ, 2006. – С. 22-37.

УДК 378.4(09)

Осадченко І.І.

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФЕСТИВАЛЮ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ УДПУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Анотація. У статті подається опис історії виникнення та розвитку Фестивалю педагогічної творчості студентів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Аннотация. В статье предлагается описание истории возникновения и развития Фестиваля педагогического творчества студентов Уманского государственного университета имени Павла Тичины.

Annotation. The history forming and development description of the students' pedagogical activity Festival of Uman' state pedagogical university named after Pavlo Tychnyna is given in the article.

У 1995 році президент України Леонід Кучма підтримав ініціативу Міністерства освіти і науки, Академії педагогічних наук, Творчої спілки вчителів та Педагогічного товариства України щодо заснування щорічного Всеукраїнського конкурсу „Учитель року” і видав Указ „Про Всеукраїнський конкурс „Учитель року”. Мета реалізації указу – стимулювання активної участі вчителів у становленні і розвитку національної системи освіти, популяризація кращих педагогічних здобутків і професійної майстерності педагогів України [7, 56].

Особливостям професійної майстерності вчителя свого часу були присвячені наукові роботи Б. Мітнорова („Педагогічна майстерність учителя”), І. Синиці („Про педагогічний такт учителя”) [4, 6]. Видатні педагоги-практики висвітлювали різні елементи педагогічної майстерності, акцентуючи увагу на професійній компетентності (В. Шаталов), гуманістичній спрямованості (О. Захаренко, В. Сухомлинський), мовленнєвих здібностях (Ю. Львова) та ін. М. Красовицький вивчав зарубіжний досвід підтримки професійного зросту вчителя на прикладі стану підвищення кваліфікації учителів США [3]. Згадувані аспекти узагальнено отримали своє відображення у сучасних підручниках та посібниках для навчальної дисципліни „Основи педагогічної майстерності” [2, 5].

Однак у жодному підручнику немає ні теоретичних, ні практичних рекомендацій щодо підготовки студентів до участі у таких конкурсах.